

Příspěvek k didaktice předškolního vzdělávání

Jaroslava Ševčíková

Šmelová, Eva, Prášilová, Michaela a kol. (2018). *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. Vydání první, s. 232. ISBN 978-80-262-1302-4.

Publikace „*Didaktika předškolního vzdělávání*“ patří po Průchově monografii „*Předškolní dítě a svět vzdělávání*“ k těm nemnoha, které upozorňují, že předškolnímu vzdělávání je třeba věnovat odborně pedagogickou pozornost i v oblasti didaktiky vzdělávání, protože v mateřských školách (MŠ) nedochází jen k procesům výchovy v užším slova smyslu, ale opravdu i k procesům vzdělávání, a proto by „měly mít svou teorii výuky či vyučování“. Publikace svým způsobem konečně zaplňuje bílé místo v oblasti odborné literatury pro úroveň předškolního vzdělávání.

Autorky uvádějí, že je určena především budoucím a začínajícím učitelům, respektive učitelkám mateřských škol, což osobně velmi oceňuji, protože většina publikací pro tuto úroveň vzdělávání se zabývá spíš procesy výchovnými, a pro nás, kdo budoucí učitele mateřských škol připravujeme, dosud nebyl k dispozici ucelený didaktický systém aplikovaný na předškolní vzdělávání.

Kniha je přehledně rozčleněna na předmluvu, závěr a dále pak do dvou částí a patnácti kapitol, přičemž je třeba ocenit také praktické přílohy.

Jednotlivé kapitoly mají logickou návaznost, jsou konzistentní, což knihu předurčuje k poslání studijního textu nejen pro vysokoškolské, ale i pro středoškolské studenty oboru předškolního vzdělávání.

Předmluvu bych rozhodně nedoporučovala přeskochit, protože právě zde se adepti učitelství, ale i praktikující učitelky MŠ dozvídají, co je didaktika jako věda, jak a kdy vzniká a proč se jí mají zabývat i v předškolním vzdělávání. Vložen je i pohled na vývoj alternativní didaktiky v českých zemích, který vyznívá, jako by byl „tak trochu navíc“, ale vzhledem k atraktivnosti tématu a tomu, že se aktuálně hodně diskutuje nejen odbornou, ale hlavně laickou veřejností, je přínosem.

První část knihy s názvem *Činitelé předškolního vzdělávání* otevírá pohled na tradiční didaktický trojúhelník dítě, učitele a učivo. Už tady srdce absolventa pedagogické fakulty vysoké školy zaplesá, protože se začíná pohybovat v terénu obecné didaktiky, které (snad) rozumí. Nicméně je třeba být ve střehu, protože jsme skutečně v úrovni předškolního vzdělávání, která má svá významná specifika, v knize přiměřeně zdůrazněná.

Dítě předškolního věku je představeno velmi podrobně, erudovaně, a různé jevy i situace jsou bohatě ilustrovány praktickými příklady. Oceňuji, že učitel v podmínkách současného předškolního vzdělávání je představen prakticky, v souladu s legislativou, a až pak následuje stručný, ale přehledný rozbor jeho rolí a kompetencí, vše opět ilustrováno příklady z předškolní praxe. Učivo v kontextu předškolního kurikula je nastíněno srozumitelně a přehledně, včetně návazností na *Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání* (RVP PV) a zejména budoucím učitelům umožní pochopit přístup k jeho struktuře i didaktické transformaci učiva.

Druhá část s názvem *Teoretická východiska vzdělávacího procesu* zabírá nejrozsáhlejší část knihy a je zaměřena na základní obecně-didaktické kategorie srozumitelně aplikované na podmínky předškolního vzdělávání. Pohled autorek na kurikulum, cíle vzdělávání a učební úlohy, organizační formy i metody a didaktické zásady předškolního vzdělávání, dostojí plně požadavkům na srozumitelnost, kvalitní přehlednost a návaznost na systém obecné didaktiky vyučovaný v rámci Ústavu pedagogiky sociálních studií Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Na první pohled překvapujícím vstupem v této části knihy je téma rodiny a komunikace s rodiči dětí v předškolním vzdělávání, nicméně po prostudování kapitoly je třeba konstatovat, že je vstupem velmi přínosným.

Velmi si cením kapitoly *Materiální a didaktické prostředky předškolního vzdělávání*, která se nese nejen v rovině obecně didaktické, ale zasahuje i přímo do praxe a nabízí jak budoucím, tak stávajícím (praktikujícím) učitelům MŠ přehled didaktické techniky včetně jejího stručného hodnocení.

Závěrečné kapitoly věnované projektování, realizaci a hodnocení výuky se opět vrací k přehlednému návodu pro každodenní práci učitele, který je sice teoretický, ale přináší příklady z praxe, které téma čtenáři přiblíží. Kapitola zaměřená na pedagogickou komunikaci důsledně upozorňuje na zvláštnosti komunikace s dítětem předškolního

věku a žádná z (budoucích) učitelek MŠ by ji neměla vynechat. Kapitola *Základy pedagogické diagnostiky* je provázena bohatou přílohou praktických ukázek a příkladů diagnostických nástrojů včetně kvalitního teoretického popisu jejich smyslu i využití.

Knihla dle mého názoru úspěšně zaplnila část bílých míst ve své oblasti a osobně ji doporučuji jako úvod do didaktiky předškolního vzdělávání v rámci studia budoucích učitelek v mateřských školách, a to jak na střední, tak hlavně na vysoké škole. Vysoce oceňuji „čitelnost“ a srozumitelnost textu, i v tom smyslu, že pod názvem kapitoly je skutečně to, co poučený čtenář očekává a orientace v textu je i díky tomu vysoce komfortní. To dává knize nádech přehledného učebního textu, ke kterému se student, absolvent i učitel-praktik, může bezpečně vracet při řešení profesních situací.

Literatura

PRŮCHA, J. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-323-5.

Kontakt:

Mgr. Jaroslava Ševčíková
Střední škola Kostka s.r.o.
Pod Pecníkem 1666, Vsetín
E-mail: jaroslava.sevcikova01@upol.cz